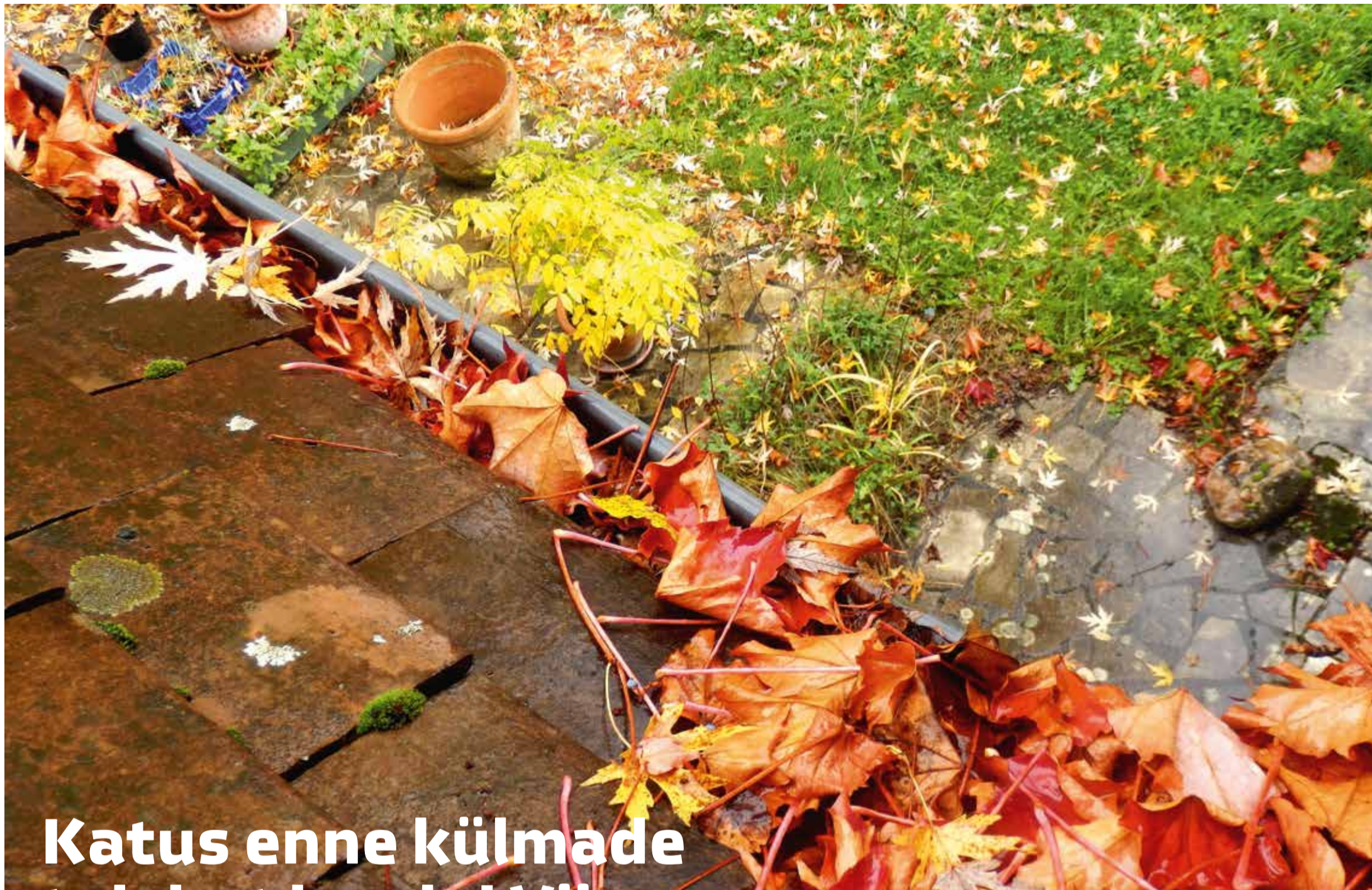

KATUS. Kui katust õigesti ja korrapäraselt hooldada, siis võib see kesta aastakümneid. Millised aga on kindlad märgid, et katus vajab põhjalikku hooldust või on oma aja sootuks ära elanud ja tuleb välja vahetada, räägib lamekatustele spetsialiseerunud ehitusfirma juht Rein Kala.

Katus enne külmade tulekut korda! Viis ohumärki, mida katuse puhul tähele panna

Katuselt tuleb koristada puulehed, okkad, käbid ja muu praht.

FOTOD: SHUTTERSTOCK

Kuna lamekatust maapinnalt näha pole, siis võidakse probleemid avastada alles siis, kui olukord on juba tõsine ning korrapärane hooldus enam ei aita, räägib üle 32 aasta katuste ehitusega tegeleval OÜ Evari Ehitus juht Rein Kala ning lisab, et kui katus on visuaalselt muutunud, prahti täis, vihmaveerennid ja -torud ning äravoolutrapid on ummistunud, roostetanud või juba lagunevad, on küll viimane aeg spetsialistid kohale kutsuda. «Eksperdid otsustavad, kas katust on võimalik põhjaliku hooldusega veel päästa või tuleb paigaldada uus.»

Lamekatuseid peaks kontrollima vähemalt kaks korda aastas – sügisel enne külmade tulekut ja kevadel pärast lume sulamist. Et katuse tervist mõjutavad talvel ühed ja suvel teised tegurid, siis on just praegu, enne heitlike ja kõledate ilmade tulekut, õige aeg katus kriitiliselt üle vaadata, selgitab Rein Kala ning rõhutab, et olu-

line on kompetentse ja kogenud spetsialisti kaasamine. «Alati on soodsam parandada katust üks kord korralikult, kui lasta mitu korda vigu parandada.»

● Ebaharilikud ilmastikuolud

Katuse tervist mõjutavad nii sooja- ja külmakraadide kõikumised kui ka päike, tuul ja sademed. Näiteks ebatavalised ilmastikutingimused nagu sel aastal, kui talvel tuli üsna kaua taluda karedat külma ning suvel oli tavatult kuum, on katuste tervist oluliselt mõjutanud. Talvel tõmbub kattematerjal kokku ehk kahaneb ning suvel vastupidi paisub, selgitab Rein Kala ning lisab, et katus ei pruugi siis enam oma ülesannet täita. Lisaks tuleb katuseid kontrollida pärast ekstreemseid ilmastikuolusid nagu torm, raju, tugev vihmasedu, tuisk või äkiline sula, samuti kui seal on tehtud midagi tavapäratut, näiteks paigaldatud mõni seade, midagi remonditud või katusest on pestud aknaid.

● Praht ja puulehed katusel

Koristamata jäänud lehed, okkad, käbid ja muu praht tekitavad aja jooksul lamekatusele huumusekihi, mis on suurepärane kasvupinnas samblale, taimedele ja isegi puudele. Taimede juurestik rikub katusekatte, tekitab läbijooksud ning see võib tõsiselt kahjustada kandekonstruktsioone. Nii kevadel kui ka sügisel tuleks katusest eemaldada kõik, mis sinna ei kuulu.

● Ummistunud, roostes ja lagunevad vihmaveetorud või äravoolulehtrid

Kindlasti tuleb nii sügisel kui ka kevadel kontrollida, et vihmaveerennid ja -torud ning äravoolulehtrid toimiksid korrapäraselt, poleks ummistunud, roostes ega lagunevad ning võimaldaksid katusele kogunenud veel ära voolata. Vastasel juhul võivad vesi ja niiskus kahjustada katusekonstruktsiooni ja hoonet tervikuna. Näiteks võib üle ummistunud renni ääre voolav vesi rikkuda maja fas-

saadi või roostes rennid võivad sootuks alla kukkuda.

● Lahtine katuseplekk, augud või rebendid materjalis

Oluline on kontrollida, et katusekate ja erinevad elemendid ei oleks lahti või muul moel ohtlikud katusele või ümbritsevale keskkonnale ja inimestele. Tuleb kinnitada või asendada tormituulega lahti tulnud või minema lennanud plekk või fikseerida uuesti kattematerjali serv, samuti parandada mehaanilised vigastused nagu augud või rebendid katusematerjalil, eemaldada kattematerjalide vahele tekkinud auru- või veekotid.

● Vigastatud katuseelemendid

Regulaarselt tuleb kontrollida katuseaknaid ja -luuke, läbiviike, räästaid, katte- või lõpetusplekke, varikatuseid, turvaseadmeid ning muid katusega seotud elemente.

Nii sügisel kui ka kevadel tuleb kontrollida, et vihmaveerennid ja -torud ning äravoolulehtrid toimiksid korrapäraselt.

INFO

OÜ Evari Ehitus on 1991. aastal loodud ettevõtte, millest on kasvanud Lõuna-Eesti juhtiv lamekatuste ehitusfirma. Ettevõtte peamine tegevusala on uute lamekatuste ehitamine ja soojustamine ning olemasolevate lamekatuste parandamine, remontimine, renoveerimine ja rekonstrueerimine.

Samuti tehakse lamekatustele ülevaatusi, hooldust ja hüdroisolatsioonitöid. OÜ Evari Ehitus teeb koostööd kõigi Eesti suuremate ehitusettevõtetega ning nende kliendid on nii kinnisvaraarendajad, ärikinnisvara omanikud, korteriühistud kui ka eramajaomanikud.

OÜ Evari Ehitus

tel 738 0927, 506 0579 | e-post: evari@evari.ee | koduleht: evari.ee

Vaata vaarikat!

INGRID SEMBACH-HÖBEMÄGI

aednik ja maastikuarhitekt

Soe sügis jätkub, käes on soodne istutamisaeg ning taimede hinnad rahakotisõbralikud. Kellel vähegi võimalik, võiks aeda rajada vaarikapeenra, sest neist maitsvatest marjadest on organismile palju kasu ning hooldus ei murra konti.

Korralik saak ei anna end niisama kätte, vaid selleks on vajalik mitmed eeltööd. Kui vaarikapeenra rajamiseks piisut rohkem aega investeerida, saame tulevikus hooldusele kuluvat aega vähendada. Esimene ja kõige olulisem on istutuskoha valik. Vaarikal ja maasikal on ühiseid kahjureid, näiteks öielõikaja, kes närib õievarre ära juba enne viljumist ning võib aias pünii asja. Keskeltläbi jäetakse ühe vaarikapõõsa kohta alles 4–6 tugevat vart.

Kui varred kasvavad üksteisele liiga lähedal, liigub õhk nende vahel halvasti, mis omakorda toob kaasa suurema haigestumise erinevates seenhaigus-tesse. Lehed ei jõua piisavalt ära kuivada ning hallitused ja roosted on lihtsad tulema. Kui aga varred paiknevad hõredamalt, liigub õhk nende ümber paremini, taimedele jääb tugevaks kasvamiseks ja viljumiseks piisavalt ruumi ning saak tuleb kvaliteetsem.

Selsamal põhjusel ei tasu vaarikapeenart rajada ka puude alla, sest vaarikas tahab saada võimalikult päikese- list kasvukohta. Saak valmib kogu varre ulatuses, ent on suurim varre keskosas, seepärast ei tasu neid istutada ka teiste taimede taha, mis neid varjutaksid. Kindlasti on oluline vaarikamaa puhtana hoidmine, sest esiteks konkureerivad umbrohud samade toitainete pärast, teiseks aga kipuvad umbrohtudel ja mahalangenud lehtedel talvituma haigustekitajad, kellel on kevadel jälle mõnus lehtinud vaarikavartele tagasi levida.

Sort on oluline

Haigestumises mängib suurt rolli sordivalik. Eestis on saadaval palju erinevaid sorte, millest sugugi mitte kõik pole ühtmoodi haigus- ega ka talvekindlad. Lõuna pool aretatud sortidele ei kipu meie vahelduva külmumise ja sulamisega talved meeldima, nad nõrgestuvad ja on vastuvõtlikumad õhus levivatele seenhaigustele. Seepärast tasub istutades sellised külmaõrnamad sordid panna kohtadesse, kus nad on põhjakaarte tuulte eest kaitstud, aga päikesele avatud. Sama võiks teha taasviljuvate sortidega, sest nii pikendame nende kasvuaega ja saame saaki väga hilise sügiseni.

Sort on oluline

Sordid määravad ka saagi kvaliteedi. Kui varajase viljumisega vaarikate õitsemise aeg langeb kokku vaarikamardika munemise ajaga, siis pole ussitanud vaarikatest pääsu. Küll aga on pahalane oma teod ära teinud selleks ajaks, mil õitsemise hakkavad hilised ja taasviljuvad sordid. Siit ei maksa teha järeldust, et aias tasukski panustada hilistele sortidele, see on riskantne, sest me ei tea, kas need üldse valmida jõuavad.

Hea muld ja paras niiskus

Alati on kasulik teada, kuidas taim levi- vi. Vaarikas paljuneb juurevõrsetega. Nii tuleb istutamisel mõelda ka tulevikule ehk jätta vaarikale piisavalt ruumi kasvamiseks ja uuenemiseks, sest iga vars kannab vilju vaid korra. Seega, vaarikataimi istutades võiks nende vahele koduaias jätta minimaalselt pool meetrit, ent rohkem on parem, eriti kõrgeks kasvavate sortide puhul. Muld võiks olla

korralikult läbi haritud ja viljakas, see vaarikale meeldib. Istutades võib sellesse segada ka head komposti.

Kui olete soetanud potistatud istiku või kilekonteineris taime, siis panakse see mulda pisut sügavamale, kui taim ostes oli – nii ergutame uute asendusvõrsete teket. Väga palju sügavamale ei maksa siiski panna, sõr- mepaksuse (mitte -pikkuse!) jagu on piisav. Paljas- juurseid vaarikataimi, kui neil on veel lehed peal, tasub enne istutamist veevannis juuripidi leotada ja joota. Vesi on vaarikatele väga oluline, sest saagikus väheneb põuaperioodidel kõvas- ti ja marjad jäävad väikeseks. Seega tasub vaarikaid kasvuperioodil kindlas- ti kasta.

Kuna paljud vaarikasordid kasvavad üsna kõrgeks ja koolduvad hiljem lehtede ja saagi raskuse all, tasub mõelda ka nende toetamisele. Seda ei pea tege- ma kohe istu- tamisel, sest taimed on veel väikesed, ent hiljemalt teisel kevadel ilmutab see vajadus end ise.

Multsida või mitte?

Pärast istutamist, eriti kui olete asjaga pisut hilja peale jäänud, võiks vaarikatealuse maa multsiga katta, et taimed talve- kahjustusi ei saaks. Hästi sobib selleks freesturvas, aga kelle ilumeel lubab, võib seda teha ka saepuru, põhu või muu kättesaa- dava materjaliga. Okaspuukoo- remultsi ei soovitata seal sisaldu- vate vaigühendite tõttu kasutada, ent lehtpuudest tehtud multsimaterja- li liigub jällegi harva.

Multsimise teemal jagunevad arva- mused kaheks: osa pooldab seda, kuna turba- või saepurukate hoiab umbrohud kontrolli all ja vähendab hoolda-

Vaarikataimed nõuavad võimalikult päikese- list kasvukohta.

FOTO: ELMO RIIG / SAKALA

Vaarikaid ei tasu istutada teiste taimede taha, mis neid varjutaksid.

FOTO: HEGE-LEE PAISTE / SAKALA

misvajadust. Samuti parandab see mullastruktuuri, eriti kui on tegemist raskema savisema maa- ga. Põuasel ajal hoiab multsi- kiht taimedel vajalikku niis- kust ega lase mullaveel nii kiiresti aurustuda.

Samas tuleb teada, et kevadel sulab multsitud maa kõige aeglasemalt ja seal kasvavad taimed «är- kavad» kõige hiljem. Lisaks hakkab multsikate tasapi- si lagunema ja selleks kasu- tatakse mullas leiduvat läm- mastikku. Kergematel mulda- del võib see viia taimede läm- mastikupuuduseni, mis omako- rda toob kaasa väetamisvajaduse. Hästi sobivad selleks orgaanilised väetised, samuti kodusõnnik.

Kuna mults kõduneb, tuleks seda igal aastal kevadel veidi juurde lisada. Kes sellega mässata ei taha, võib panustada peenrakattele või kilele. Neid muidugi ei panda taimede ümber pärast istutamist, vaid enne seda. Lisaks hakkab kile paari aastaga lagunema, muutudes päikesevalguse toel rabedaks, ja siis on keskkonnale asjast rohkem kahju kui kasu. Koduaias oma tarbeks vaarikaid kasvatades see vaev end üldjuhul ära ei tasu. Teine võimalus on tradit- siooniline ehk tuleks näha roh- kem vaeva rohimisega, mis väik- semal vaarikamaal puhul samu- ti midagi üle jõu käivat ei ole.

Sügiseti tasub vaarika- peenar tähelepanelikult üle vaadata ja välja lõigata kõik juba saaki kandnud surnud varred, aga selle töö võib jätta ka kevadele (kuigi siis on kiiret tegutsemist vajav- vaid töid oluliselt rohkem).

Küll aga ei tasu aeda talvituma jätta selliseid vaarika- varsid, mille koor on kaetud tu- medate, servast punaste laiku- dega. See on vaarika varrepõleti- ku tunnus ning sellised varred tu- leb peenrast kindlasti eemaldada võimalikult kohe pärast saagi koristamist. Kui aga varred on terved, võib need jät- ta ka talveks peenrale, sest need kogu- vad lund ja tekitavad omamoodi kait- se noortele vaarikavartele. Samuti saab neist talvel teha maitsvat teed.